

Maria Vilkuna

'Vain' konstruktiolla

Esitelmäni on yleiskatsaus suomen rakennetyyppiin *Minulla ei ole kun (~ kuin) yksi lehmä*, jota voi pitää vaihtoehtona *vain/vaan*-fokuspartikkelin käytölle: *Minulla on vaan (~ vain) yksi lehmä*. Ensiksi mainittu tapa muodostaa eksklusiivisia ilmauksia on tunnettu ranskan *ne... que* -rakenteen kautta (ks. esim. O'Neill 2011 ja Homer 2015 lähteineen) ja ansaitsee siten lempinimen nökö-konstruktio, vaikka kieltojärjestelmien ero tekeekin ranskan ja suomen ilmauksista hieman erilaisia.

Konstruktion historiallinen motivaatio on helposti luettavissa sen pinnasta ja tekee luonnolliseksi puhua jollakin tavoin ellipsistä. Kuvauksessani ellipsi on juuri historiallista taustaa, sillä tarkastelen asiaa konstruktiokieliopin kehityksessä, jossa toimitaan ilman "alla olevia" muotoja ja ääntymättömiä elementtejä. Nökö-konstruktio koostuu hyvin yleiskäyttöisistä suomen kielen aineksista, mutta siihen sisältyy useita yleisestä linjasta poikkeavia, ei-kompositionaalisia piirteitä. Sikäli se on sukua sellaisille erityiskonstruktioille kuin *mitä isompi sitä parempi*, jollaisiin konstruktiokielioppi varhaisvaiheissaan kiinnitti erityistä huomiota (ks. esim. Fried & Östman 2004:6).

Nökö-konstruktio ei ole itsessään erityisen murteellinen tai puhekielinenkään, mutta perustan kuvaukseni pääosin murrekorpuksiin, joista löytyy myös ilmiön tulkinnan ja taustan kannalta kiinnostavia välimuotoja. Lisäksi tarkastelen alustavasti korpusaineiston kautta, ilmeneekö nökön kieltomuotoisuus sen käytössä, verrattuna *vaan/vain*-partikkelin käyttöön (vrt. Duvallon & Peltola 2017).

Lähteitä

Duvallon, Outi & Peltola, Rea 2017: Restriction et renforcement: Le MD *vaa(n)* (finnois) comparé à *bara* (suédois) et *seulement* (français). *Langages* 207: 79–92. DOI: [10.3917/lang.207.0079](https://doi.org/10.3917/lang.207.0079)

Fied, Mirjam & Östman, Jan-Ola 2004: Construction Grammar: a thumbnail sketch. Mirjam Fried & Jan-Ola Östman (toim.) *Construction Grammar in a Cross-language Perspective*, 11–86. *Constructional Approaches to Language 2*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.

Homer, Vincent 2015: *Ne... que* and its challenges. Ulrike Stein ym. (toim.) *Proceedings of the 32nd West Coast Conference on Formal Linguistics*: 111–120. Somerville, M.A.: Cascadilla Proceedings Project. <http://www.lingref.com/cpp/wccfl/32/abstract3162.html>

O'Neill, Teresa 2011: The syntax of *ne... que* exceptives in French. *University of Pennsylvania Working Papers* 17:1.